

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA

CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE

TOM LV-ZESZYT 1
2003

POZNAŃ 2003

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Ajnenkiel, Juliusz Bardach, Jan Baszkiewicz, Stanisław Grodziski, Hubert Izdebski, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski, Adam Lityński, Henryk Olszewski (redaktor), Kazimierz Orzechowski, Stanisław Płaza, Zygfryd Rymaszewski, Stanisław Salmonowicz, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Wacław Uruszczak, Maria Zabłocka

---

Na język francuski tłumaczył Wacław Uruszczak

Adres redakcji:
ul. Św. Marcin 90, Collegium Iuridicum, 61-809 Poznań
tel. (061) 8294-208

Wydawnictwo:
Przedsiębiorstwo Wydawnicze Ars boni et aequi
ul. Zakręt 26 m. 4, 60-351 Poznań
tel. (061) 8688-323, tel./fax 8671-827
e-mail: arsboni@arsboni.com.pl

Printed in Poland

ISSN 0070-2471

Druk i oprawa: ABEDIK SA – Poznań

SPIS TREŚCI — TABLE DES MATIÈRES

Tom LV — Zeszyt 1

I. ROZPRAWY – ARTICLES

Władysław Rozwadowski, Nauczanie prawa w państwie rzymskim	9
<i>L'Enseignement du droit à l'Etat de Rome</i>	28
Iwona Wierzchowiecka, Powinności sędziów Trybunału Litewskiego	29
<i>Les devoirs des magistrats du Tribunal du Grand Duché de Lituanie (XVIe–XVIIIe s.)</i>	42
Robert Jastrzębski, Prawo wekslowe w dawnej Rzeczypospolitej	43
<i>Le droit de lettre de change en Pologne ancienne</i>	60
Artur Korobowicz, Wojciech Witkowski, Prawo i sądy na zabranych ziemiach wschodnich Rzeczypospolitej w XIX w.	61
<i>Le droit et les tribunaux sur les territoires orientales de la Pologne ancienne au XIXe siècle</i>	84
Michał Hładaj, Prawo automobilowe w Drugiej Rzeczypospolitej w świetle podstawowych regulacji normatywnych	85
<i>Le droit d'automobile dans la IIème République Polonaise (1918–1939)</i>	98
Andrzej Gulczyński, Zmiana nazwiska w polskim prawie administracyjnym	99
<i>Le changement du nom dans le droit administratif polonais</i>	148

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLES

Mariusz Jerzy Golecki, Grecka geneza kontraktu opcyjnego? <i>Arrha</i> klasycznego prawa greckiego a współczesny kontrakt opcyjny	149
Tomasz Palmirski, <i>Iudex qui litem suam fecit</i> . Z problematyki cywilnoprawnej odpowiedzialności sędziego	163
Małgorzata Delimata, Proces karny w miastach polskich XVI w. Uwagi w świetle prac Bartłomieja Groickiego	189
Bogusław Dybaś, Powiat piltyński w XVII w. – jego geneza i status w Rzeczypospolitej	201
Paweł Gut, Urząd nadprokuratora na Pomorzu Szwedzkim (1799–1818)	217
Sylwester Ślusarczyk, Nieznany tekst ministra Andrzeja Horodyskiego o ustroju monarchii konstytucyjnej dla Polski	225

VI

Grzegorz Górski, Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych pod prezesurą Rogera B. Taneya (1837–1864)	243
Dariusz Szpoper, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie dla Guberni Litewskich (1860–1862)	261
Maciej Rakowski, <i>Głosowanie na listę</i> w wyborach do Izby Deputowanych Królestwa Włoch w latach 1882–1891	309
Konrad Zieliński, Władze samorządowe Królestwa Polskiego wobec ludności żydowskiej (1915–1918)	337
Szymon Ossowski, Instytucja pojedynku w prawie karnym Drugiej Rzeczypospolitej ..	357
Robert Kamiński, Prawno-finansowe aspekty stosunku państwa do Kościoła rzymsko-katolickiego w latach 1962–1972	379

III. POLEMIKA – *POLEMIQUE*

Tomasz Kubicki, Jacek Matuszewski, Uwagi o podręczniku niepotrzebnym. W związku z pracą Grzegorza Górskiego, Stanisława Salmonowicza, <i>Historia ustrojów państw</i> , 2002	397
Stanisław Salmonowicz, <i>Odpowiedź recenzentom</i>	423
Grzegorz Górski, <i>Kilka uwag o pewnej recenzji</i>	427

IV. ARTYKUŁY RECENZYJNE – *ARTICLES CRITIQUES*

Marek Kuryłowicz, Dorobek oraz plany badawcze polskiej romanistyki. W związku z pracą Marii Zablockiej, <i>Romanistyka polska po II wojnie światowej</i> , 2002	441
Adam Lityński, Podatki w pierwszych latach Polski Ludowej. O książce Andrzeja Witkowskiego, <i>Wymiar i pobór podatków bezpośrednich oraz opłat na rzecz Skarbu Państwa od gospodarki nieuspoleconej i ludności w Polsce w latach 1944–1950</i> , 2002	459

V. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – *COMPTE RENDUS ET NOTES CRITIQUES*

Marian Kallas, Irena Lipowicz, Zygmunt Niewiadomski, Grażyna Szpor, Prawo administracyjne. Część ustrojowa, 2002 (Tadeusz Maciejewski)	465
Tadeusz Maciejewski, Historia administracji, 2002 (Danuta Janicka)	467
Z dziejów prawa. Pod red. Adama Lityńskiego, cz. I–III, 1996, 1999, 2002 (Jerzy Malec)	468
Akta sejmiku podolskiego <i>in hostico</i> 1672–1698. Wyd. i oprac. Jarosław Stolicki, 2002 (Henryk Olszewski)	470
Prawo polityczne Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1939. Wybór źródeł. Prolog, wybór, opracowanie i indeksy Wanda Sudnik (Jerzy Wisłocki)	472
Bernd Wegner (Hrsg.), <i>Wie Kriege enden. Wege zum Frieden von der Antike bis zur Gegenwart</i> , 2002 (Henryk Olszewski)	474
Peter Mosný, Podkarpatska Rus. Nerealizowana autonomia, 2001 (Józef Ciągwa)	478
Karin Friedrich, <i>The Other Prussia. Royal Prussia, Poland and Liberty</i> , 2000 (Dariusz Makilla)	480

VII

Paweł Wiązek, Prawo karne w śląskich ordynacjach ziemskich, 2000 (Tadeusz Maciejewski)	486
Barbara Stollberg-Rilinger, Vormünder des Volkes? Konzepte landständischer Repräsentation in der Spätphase des Alten Reiches, 1999 (Dariusz Makiełła)	489
Bazyli Rudomicz, Efemerus czyli diariusz prywatny pisany w Zamościu w latach 1656–1672. Cz. I: 1656–1664, cz. II: 1665–1672. Przekł. Władysław Froch, wstęp i opracowanie Marian Lech Klementowski (Marzena Hanna Dyjakowska)	492
Jarosław Poraziński, Epiphania Poloniae. Orientacje i postawy polityczne szlachty polskiej w dobie wielkiej wojny północnej 1702–1710, 1999 (Dariusz Makiełła)	494
Jacek Przygodzki, Rada Najwyższa Tymczasowa Księstwa Warszawskiego 1813–1815. Organizacja i działalność, 2002 (Józef Koredczuk)	498
Paweł Gut, Organizacja sądownictwa w pruskiej prowincji Pomorze w latach 1806/1808–1848/1849, 2002 (Krystyna Sikorska-Dzięgielewska)	500
Dorota Malec, Notariat Drugiej Rzeczypospolitej, 2002 (Adam Lityński)	502

VI. IN MEMORIAM

Ludwik Łysiak 1923–2002 (Jerzy Malec)	507
---	-----

VII. KRONIKA – *CHRONIQUE*

Wysokie odznaczenia państwowe dla polskich historyków prawa (Henryk Olszewski). 511	511
Zjazd Katedr Historyczno-Prawnych w Augustowie (Piotr Fiedorczyk)	511
II Sesja Międzynarodowej Szkoły Prawa Rzymskiego (Anna Pikulska-Robaszkiewicz) 515	515
Konferencja historyków doktryn politycznych i prawnych w Krasnobrodzie (Małgorzata Łuszczynska)	516
Konferencja romanistyczna w Nowym Sadzie (Anna Pikulska-Robaszkiewicz)	518
XXXIV Niemiecki Zjazd Historyków Prawa w Würzburgu (Wojciech Dajczak, Andrzej Gulczyński)	520
Konferencja: „Prusy i Inflanty między średniowieczem a nowożytnością. Państwo – społeczeństwo – kultura” w Toruniu (Dariusz Makiełła)	523
Obrony prac doktorskich (Materiały zebrali: Michał Hładij, Łukasz Machaj, Paweł Cichoń, Wanda Sudnik)	524
„Forum Iuridicum” – nowe czasopismo prawnicze (Henryk Olszewski)	526

VIII. BIBLIOGRAFIA – *BIBLIOGRAPHIE*

Materiały do polskiej bibliografii historycznoprawnej za rok 2001. Pod red. Marii Zabłockiej i Andrzeja B. Zakrzewskiego zebrali Marzena Paszkowska, Roman Sobotka, Andrzej B. Zakrzewski	527
---	-----

SPIS WSPÓŁPRACOWNIKÓW ZESZYTU 1

- Józef Ciągwa (Rzeszów)
Paweł Cichoń (Kraków)
Wojciech Dajczak (Poznań)
Małgorzata Delimata (Poznań)
Bogusław Dybaś (Toruń)
Marzena Hanna Dyjakowska (Lublin)
Piotr Fiedorczyk (Białystok)
Mariusz Jerzy Golecki (Łódź)
Grzegorz Górski (Toruń-Lublin)
Andrzej Gulczyński (Poznań)
Paweł Gut (Szczecin)
Michał Hładaj (Kraków)
Danuta Janicka (Toruń)
Robert Jastrzębski (Warszawa)
Robert Kamiński (Warszawa)
Józef Koredczuk (Wrocław)
Artur Korobowicz (Lublin)
Tomasz Kubicki (Łódź)
Marek Kuryłowicz (Lublin)
Adam Lityński (Katowice)
Łukasz Machaj (Wrocław)
Dariusz Makilla (Warszawa)
- Jacek Matuszewski (Łódź)
Jerzy Malec (Kraków)
Henryk Olszewski (Poznań)
Szymon Ossowski (Poznań)
Tomasz Palmirski (Kraków)
Marzena Paszkowska (Warszawa)
Anna Pikulska-Robaszkiewicz (Łódź)
Maciej Rakowski (Łódź)
Władysław Rozwadowski (Poznań)
Stanisław Salmonowicz (Toruń)
Krystyna Sikorska-Dzięgielewska (Poznań)
Roman Sobotka (Warszawa)
Wanda Sudnik (Warszawa)
Dariusz Szpoper (Gdańsk)
Sylwester Ślusarczyk (Łódź)
Wacław Uruszczak (Kraków)
Iwona Wierchowicka (Szczecin)
Jerzy Wislocki (Poznań)
Wojciech Witkowski (Lublin)
Maria Zabłocka (Warszawa)
Andrzej B. Zakrzewski (Warszawa)
Konrad Zieliński (Lublin)